

Сім чудес світу

Храм Артеміди. Реконструкція

Мавзолей у Галікарнасі. Реконструкція

Сім чудес світу — буквально — перелік шедеврів архітектури Стародавнього світу, що символічно складається з семи назв. У широкому розумінні — сталий фразеологізм для позначення найдивовижніших та найвідоміших артефактів, створених людиною.

Сучасний перелік «семи чудес» включає пам'ятки різних епох і культур, розташовані на усіх континентах.

Зміст

- 1 Історична довідка
- 2 Традиційний перелік Семи чудес світу
- 3 Новітній перелік Семи чудес світу
- 4 Значення
- 5 Література
- 6 Автор ВУЕ
- 7 Важливо!

Історична довідка

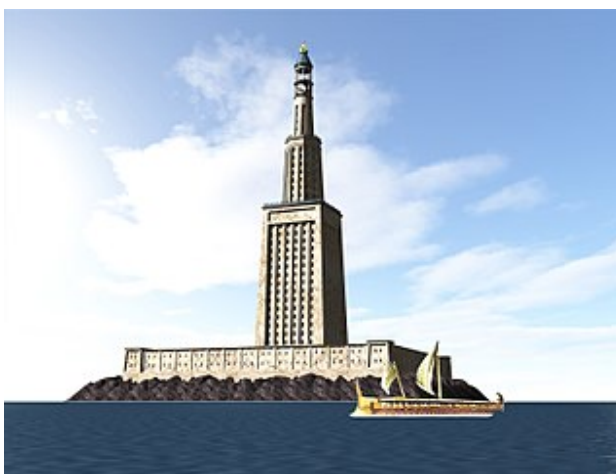
Першість у фіксації чудес європейська традиція приписує Геродоту. У творі «Історія» він описав три дива острова Самос, який вважав «найбільшими спорудами в усій Елладі»: тунель-акведук Евпалія з Мегари; дамбу, споруджену навколо гавані, та храм Гери Самоської.

Захоплення дивами ойкумени пояснюють як таке, що могло виникнути лише за умов елліністичної доби (див. Еллінізм), коли греко-македонська (а надалі й римська) культура поширилася серед народів Південної Європи, Північної Африки й Західної Азії, вплинула на їхній спосіб буття і повсякденність. З кінця 4 ст. до н. е. в еллінській свідомості закріплюється настанова на космополітизм та індивідуальні досягнення. Перші згадки про «сім чудес світу» відносять до 3 ст. до н. е. (що збіглося з періодом спорудження останнього з шедеврів).

Серед джерел найчастіше згадують працю інженера та математика Філона Візантійського (Філон Старший, 3 ст. до н. е.) «Про сім чудес світу», поезію Антипатра Салонійського. Пізніше ці дива згадують Діодор Сицилійський, Пліній Старший, Павсаній, Григорій Богослов та ін.

Піраміди Гізи

Фароський маяк. Реконструкція

Традиційний перелік Семи чудес світу

До традиційного переліку семи чудес Стародавнього світу відносять:

- Піраміди в Гізі (передусім Хеопса піраміда);
- Вавилонські сади Семіраміди;
- Храм Артеміди в Ефесі;
- Статуя Зевса в Олімпії (роботи Фідія, 5 ст. до н. е.);
- Мавзолей у Галікарнасі;
- Колос Родоський (3 ст. до н. е.);
- Фароський маяк у м. Александрії.

Проте, у теперішньому вигляді список семи чудес закріпився порівняно недавно, лише у Новий час. Автори давніших версій переліків часто включали інші, окрім згаданих, шедеври архітектури, інженерної справи, мистецтва, відомі на всю ойкумену міста чи культурні центри. Так, згадано Вавилонські мури, Александрійську бібліотеку, вівтар Зевса в Пергамі, статую Асклепія в Епідаврї (див. Асклепія святилище в Епідаврї), скульптуру Афіни Парфенос на Афінському Акрополі, м. Фіви, Колізей тощо. Середньовічні хроністи відзначали Вавилонську вежу, Ноїв ковчег, Софійський собор у Константинополі.

Число «сім» — не випадкове, його міфологічна й космологічна семантика відіграла важливу роль іще за часів становлення класичної античної філософії (зокрема, Піфагорійської школи). Інтеграція античного та близькосхідного знання за доби еллінізму призвела до синтезу античної нумерології з вавилонською жрецькою астрологією та астрономією (число «сім» почали ототожнювати з трактуваннями кольорів, металів і планет). Звідси спроби надати особливого містичного сенсу самій кількості чудес та їхньому порядку, притаманні тогочасним літературним джерелам.

Серед усього переліку до нашого часу збереглися лише піраміди в Гізі.

Великий китайський мур

Новітній перелік Семи чудес світу

У 2001 поширилася ініціатива (передусім зусиллями фонду Бернарда Вебера) оновити список світових «чудес», з урахуванням усіх регіонів планети та у двох категоріях: 7 рукотворних та 7 природних див світу. Відкрите голосування тривало 2 роки, результати

відбору оголошено 2007. До нових рукотворних Семи чудес світу увійшли:

- Великий китайський мур;
- Колізей (м. Рим, Італія);
- Скельний храмовий комплекс у м. Петрі (Йорданія);
- Мавзолей Тадж-Махал (Індія);
- Комплекс архітектурних пам'яток народу майя Чичен-Іца (Мексика);
- Місто древніх інків Мачу-Пікчу (Перу);
- Статуя Христа-Спасителя у м. Ріо-де-Жанейро (Бразилія).

Піраміди Гізи лишилися у статусі «поцінованого світового дива». До переліку природних «Семи чудес» віднесено: р. Амазонку та її ландшафти (Південна Америка); водоспади р. Ігуасу [див. Ігуасу (річка); Південна Америка]; карстові печери р. Пуерто-Прінсеса (Філіппіни); вулканічний о. Чеджу (Республіка Корея); Національний парк Комодо (Індонезія); бухта Халонг (В'єтнам); Національний парк «Столова Гора» (ПАР).

Більшість з див є об'єктами всесвітньої спадщини ЮНЕСКО.

Значення

Чудеса світу стали свідченням людського генія, інженерної майстерності і невимірної масштабності докладених зусиль, яким завдячують грандіозні споруди і проекти доби Стародавнього світу.

Класичний перелік Семи чудес світу, знаний у країнах, що підпадали під вплив елліністичної традиції, став одним із перших виявів протогобалізації: засвідчив активні контакти людства на межі епох по всій Євразії, від Атлантики до Жовтого моря.

Оновлений список чудес збігся із сучасним витком глобалізації — інформаційним.

Вираз «Сім чудес світу» часто виступає підтекстом іншого популярного фразеологізму — «Восьме чудо світу».

Література

1. Нейхардт А. А., Шишова И. А. Семь чудес древней Ойкумены. Москва : Наука, 1990. 128 с.
2. Dalley S. Nineveh, Babylon and the Hanging Gardens: Cuneiform and Classical Sources Reconciled // Iraq. 1994. Vol. 56. С. 45–58.
3. Scarre Chr. The Seventy Wonders of the Ancient World. The Great Monuments and How They Were Built. London : Thames & Hudson, 2000. 304 p.
4. Геродот. Історії в дев'яти книгах / Пер. із старогрец., передм. та прим. А. О. Білецького. Харків : Фоліо, 2006. 656 с.
5. Можейко И. В. 7 из 37 чудес света. От Эллады до Китая. Москва : Вече, 2007. 416 с.
6. Clayton P., Price M. The Seven Wonders of the Ancient World. London : Routledge, 2015. 192 с.

7. Parra H. M. Standing Tall: Egypt's Great Pyramids // National Geographic. 2017. URL: <https://www.nationalgeographic.com/history/magazine/2017/01-02/egypt-great-pyramids-giza-plateau/>
8. The 7 Wonders of the Ancient World, Reconstructed // Budget Direct. 2019. URL: <https://www.budgetdirect.com.au/blog/the-7-wonders-of-the-ancient-world-reconstructed.html>
9. The New 7 Wonders Charter // New 7 Wonders. URL: <https://about.new7wonders.com/new7wonders-charter/>

Автор ВУЕ

Д. О. Король

Покликання на цю статтю: Король Д. О. Сім чудес світу // Велика українська енциклопедія. URL: <https://vue.gov.ua/Сім чудес світу> (дата звернення: 9.05.2022).

Статус гасла: Оприлюднено

Оприлюднено: 19.10.2020